پرندهٔ تیغ‌منقار؛ شکارچی چابک و آوازخوان که زمستان را در ایران می‌گذراند

(مقاله/آنلاین ام.ت.پرندگان)

پرندهٔ تیغ‌منقار (Lanius collurio) با دم بلند و نوک قلاب‌مانند، از پرندگان مهاجر ایران است که هر سال در مهر به جنوب کوچ می‌کند و تا اواخر فروردین در مراتع، باغ‌ها و بوته‌زارهای کشور می‌ماند. این پرنده با خوراک حشره و کرم، نقش مهمی در کنترل جمعیت آفات دارد و در فهرست پرندگان در خطر انقلاب اسلامی ایران قرار گرفته است.

تیغ‌منقار (Lanius collurio) یکی از کوچک‌ترین شکارچیان پرنده است که طول بدنش به زحمت به ۱۸ سانتی‌متر می‌رسد. نر بالغ پشت خاکستری، کلاه سرخ‌رنگ و نوار تیره روی چشم دارد که شبیه نقاب است. ماده و نوجوان رنگ قهوه‌ای‌تر و راه‌راه‌تر دارند و به اشتباه با گونه‌های دیگر اشتباه گرفته می‌شوند. نوک قلاب‌مانند منقار ویژگی اصلی این گونه است و نام فارسی «تیغ‌منقار» از همین ویژگی گرفته شده است.

مهاجرت پاییزی از اواخر مهر آغاز می‌شود و پرندگان به تنهایی یا در گروه‌های کوچک حرکت می‌کنند. مسیر کوچ از شمال اروپا و غرب آسیا می‌گذرد و بخشی از جمعیت از ایران عبور می‌کند. در ایران، تیغ‌منقار در دشت‌های کشاورزی، حاشیه جنگل‌های بلوط و مراتع کوهستانی تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر دیده می‌شود. بهار و اوایل تابستان زمان لانه‌سازی و پرورش جوجه‌هاست و نر با آواز بلند روی نوک درخت یا سیم برق قلمرو خود را اعلام می‌کند.

رژیم غذایی تیغ‌منقار بر پایه حشره، کرم، عنکبوت و گاه قورباغهٔ کوچک است. این پرنده طعمه را ابتدا می‌کشد و سپس روی خار یا سیم خاردار آویزان می‌کند تا بعداً مصرف کند؛ رفتاری که به آن لقب «قصاب کوچک» داده است. در باغ‌های سیب و گلابی، یک تیغ‌منقار می‌تواند ده‌ها کرم سیب را در یک روز شکار کند و به همین دلیل کشاورزان سنتی آن را دوست دارند. با کاهش سم‌پاشی در باغ‌های سنتی، جمعیت این گونه در برخی مناطق رو به افزایش است.

لانه‌سازی ماده بر عهده دارد و معمولاً در بوته‌های خار، درخت سیب وحشی یا نرده‌های چوبی ساخته می‌شود. ماده ۴ تا ۶ تخم می‌گذارد که به رنگ سبز کمرنگ با لکه‌های قهوه‌ای است و به مدت ۱۴ تا ۱۶ روز روی آن می‌خوابد. نر در این مدت غذا می‌آورد و پس از پرواز جوجه‌ها، هر دو والد در تغذیه مشارکت می‌کنند. جوجه‌ها ظرف ۱۴ تا ۱۶ روز پر می‌گیرند و سپس لانه را ترک می‌کنند اما هفته‌ها نزدیک والدین می‌مانند و یاد می‌گیرند چگونه شکار کنند.

در فرهنگ عامه برخی روستاها، تیغ‌منقار را «مرغ خبرچین» می‌نامند چون با آواز بلند هر غریبه‌ای را اعلام می‌کند. در برخی مناطق کوهستانی، کودکان لانه‌اش را خراب می‌کردند اما امروز آموزش‌های محیط‌زیستی در مدارس روستایی این رفتار را کم کرده است. در کشورهای دیگر، تیغ‌منقار در فهرست پرندگان در خطر انقلاب اسلامی قرار دارد و حفاظت از زیستگاه‌های مرتعی و باغ‌های سنتی برای بقای آن ضروری است.

پرندهٔ تیغ‌منقار؛ شکارچی کوچک با نوک قلاب‌مانند که زمستان را در ایران می‌گذراند

(مقاله/آنلاین ام.ت.پرندگان)

پرندهٔ تیغ‌منقار (Lanius collurio) با نوک قلاب‌مانند و دم بلند، از پرندگان مهاجر ایران است که هر سال در مهر به جنوب کوچ می‌کند و تا اواخر فروردین در مراتع، باغ‌ها و بوته‌زارهای کشور می‌ماند. این پرنده با خوراک حشره و کرم، نقش مهمی در کنترل جمعیت آفات دارد و در فهرست پرندگان در خطر انقلاب اسلامی ایران قرار گرفته است.

تیغ‌منقار (Lanius collurio) یکی از کوچک‌ترین شکارچیان پرنده است که طول بدنش به زحمت به ۱۸ سانتی‌متر می‌رسد. نر بالغ پشت خاکستری، کلاه سرخ‌رنگ و نوار تیره روی چشم دارد که شبیه نقاب است. ماده و نوجوان رنگ قهوه‌ای‌تر و راه‌راه‌تر دارند و به اشتباه با گونه‌های دیگر اشتباه گرفته می‌شوند. نوک قلاب‌مانند منقار ویژگی اصلی این گونه است و نام فارسی «تیغ‌منقار» از همین ویژگی گرفته شده است.

مهاجرت پاییزی از اواخر مهر آغاز می‌شود و پرندگان به تنهایی یا در گروه‌های کوچک حرکت می‌کنند. مسیر کوچ از شمال اروپا و غرب آسیا می‌گذرد و بخشی از جمعیت از ایران عبور می‌کند. در ایران، تیغ‌منقار در دشت‌های کشاورزی، حاشیه جنگل‌های بلوط و مراتع کوهستانی تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر دیده می‌شود. بهار و اوایل تابستان زمان لانه‌سازی و پرورش جوجه‌هاست و نر با آواز بلند روی نوک درخت یا سیم برق قلمرو خود را اعلام می‌کند.

رژیم غذایی تیغ‌منقار بر پایه حشره، کرم، عنکبوت و گاه قورباغهٔ کوچک است. این پرنده طعمه را ابتدا می‌کشد و سپس روی خار یا سیم خاردار آویزان می‌کند تا بعداً مصرف کند؛ رفتاری که به آن لقب «قصاب کوچک» داده است. در باغ‌های سیب و گلابی، یک تیغ‌منقار می‌تواند ده‌ها کرم سیب را در یک روز شکار کند و به همین دلیل کشاورزان سنتی آن را دوست دارند. با کاهش سم‌پاشی در باغ‌های سنتی، جمعیت این گونه در برخی مناطق رو به افزایش است. در کشورهای دیگر، تیغ‌منقار در فهرست پرندگان در خطر انقلاب اسلامی قرار دارد و حفاظت از زیستگاه‌های مرتعی و باغ‌های سنتی برای بقای آن ضروری